

ЯПОНСЬКА ЕКСПЕДИЦІЯ НА ТАЙВАНЬ 1874 РОКУ ТА ПОЛІТИКА США

Більш ніж шістдесят років минуло з того часу, коли питання про політичний статус Тайваню (Формози) опинилося в центрі уваги світового співтовариства. Всі спроби вирішити означену проблему за допомогою зброї не тільки не завершилися успіхом, але і сприяли подальшому загостренню конфлікту.

Для того, щоб зрозуміти сутність існуючих на сьогодні проблем, треба пам'ятати, що коріння напруженості в Тайванській протоці сягають у далеке минуле. Контроль над Тайванем, який є географічним центром Східної Азії, надавав можливість розповсюджувати військово-політичний та економічний вплив у регіоні. Саме тому острів неодноразово ставав об'єктом експансії з боку Голландії, Іспанії, Пруссії, Великобританії та Франції. Проте найбільш послідовно в цьому питанні діяли США. З'ясування цілей та мотивів, які спонукали керівні кола робити спроби захоплення острова у другій половині XIX століття, допоможе зрозуміти сутність і сучасної проблеми Тайваню.

Головною метою цієї статті є дослідження політики США в японо-китайському конфлікті 1874 року. У вітчизняній історіографії ця проблема майже не досліджувалася. Окремі аспекти обраного питання висвітлюються у працях західних учених.

Невдалі спроби окупувати острів Тайвань у 50–60-х роках XIX століття змушували американських дипломатів – прибічників такої ідеї – шукати нові можливості для реалізації цього плану. На початку 70-х років XIX століття було взято курс на співробітництво з Японією. Вміло граючи на її експансивних амбіціях, представники дипломатичного корпусу США намагалися використати японську армію для того, щоб окупувати Формозу та відлучити її від Цинської імперії. У обмін на свою допомогу, вони розраховували отримати від Токіо привілеї у комерційному освоєнні острова.

Як відомо, значну частину Тайваню населяли племена тубільців, які не підпорядковувалися китайській владі. Не визнаючи міжнародних законів та угод, аборигени досить жорстоко стави-

лися до іноземців, особливо до західних моряків, що зазнавали корабельних аварій біля берегів острова. Всі, хто наважувався висадитися на територію, що контролювалась тубільцями (південний та східний береги), ризикували загинути від їхніх списів. Починаючи із 40-х років XIX століття, західні мандрівники неодноразово ставали жертвами аборигенів. Так, у 1867 році, біля берегів Тайваню розбився американський барк “Ровер”. Всі члени екіпажу були вбиті місцевими жителями.

Одночасно західні країни використовували ці трагедії як привід для втручання у внутрішні справи Китаю, а також для того, щоб розповсюдити свій вплив на Формозі. Вже згадувані події, пов’язані із загибеллю екіпажу барку “Ровер” призвели до військового вторгнення США в 1867 році. Проте ця операція закінчилася невдало, і проблема залишалася. Новий епізод стався у листопаді 1871 року, коли рибалки з островів Рюкю – піддані японської імперії – були змушені висадитися на південно-західний берег Тайваню, рятуючись від корабельної аварії. 6 листопада вони дісталися берега, і в той же день більшість з них були вбиті аборигенами.

У відповідь, японський уряд звернувся до китайського двору з вимогою покарати винуватців. Пекін, у свою чергу заявив, що не має відповідати за дії аборигенів, ще нескорених китайською армією. Отримавши таку відповідь, Токіо вирішив діяти самостійно. Було прийнято рішення про направлення до Тайваню військової експедиції.

План вторгнення на Формозу був розроблений на основі рекомендацій, що надавали японському двору американські радники. Зокрема, прибічником військової експедиції на Тайвань був посол США в Японії Чарльз Де Лонг (1832–1876). 25 жовтня 1872 року він зустрівся з міністром фінансів та неофіційним головою японського уряду Окубо Тосіміті (1830–1878) та запропонував окупувати Формозу. Він вказував на те, що цей крок дозволить отримати території з ідеальним кліматом для вирощування рису, цукрової тростини та ямсу; багаті на мінеральні ресурси та з досить зручними гаванями. Також американський дипломат наполягав на тому, що окупувати острів треба швидко, оскільки інші західні держави проявляють інтерес до нього [Масаказу 1964, 188].

Врешті-решт, Окубо Тосіміті погодився, і тоді Де Лонг рекомендував йому в якості консультанта Чарльза Лежандра (1830–1899). Цей американець, що з 1866 по 1872 роки обіймав посаду консула США в Амої (Сяминь), був однією з головних діючих осіб у розслідуванні вбивства екіпажу барку “Ровер” у 1867 році. Саме йому вдалося укласти угоду з вождем 18-ти тайванських племен Ток-е-током у 1869 році, згідно з якою тубільці брали на себе зобов’язання не вбивати західних моряків, що внаслідок корабельних аварій потрапляли на східні береги Формози [Набока 2012, 252–255].

Слід також зазначити, що Лежандр виступав прибічником захоплення острова, вважаючи, що Цинська імперія неспроможна здійснювати ефективне управління там і тому не може вважати його власною територією.

Проте консулу в Амої так і не вдалося вмовити керівництво США реалізувати свої ідеї. Більш того, вже в період розгортання скандалу, пов’язаного із загибеллю екіпажу “Ровера”, його було відсторонено від активної участі у розв’язанні конфлікту. Тоді перевагу отримали ідеї командувача американської далекосхідної ескадри в Японії адмірала Генрі Белла (1808–1868). Він наполягав на проведенні каральної експедиції проти тубільців, при цьому не псуючи відносин із Цинською імперією. І хоча в червні 1867 року висадка американського десанту закінчилася провалом, тим не менш, Вашингтон не поспішав із прийняттям плану, який пропонував Лежандр. Йому не вдалося повернути прихильність Білого Дому навіть після успішного завершення переговорів із Ток-е-током.

Не завершилися успіхом і його переговори з китайською владою, які він розпочав на початку 70-х років XIX століття. Лежандр стверджував, що відповідно до умов Тяньцзінського договору 1858 року, китайський уряд був зобов’язаний сам карати аборигенів, які жили на землях, що перебували під його юрисдикцією. У разі, якщо Китай не мав можливості для наведення порядку, він втрачав і суверенітет над територіями, заселеними тубільцями. Відповідно, кожна держава мала права на колонізацію цих бунтівних районів [Ескілдсен]. Природно, що такі ідеї не знайшли підтримки у китайських можновладців.

Врешті-решт, Лежандр був змушений залишити дипломатичну службу і у вересні 1872 року покинув Китай. Імовірно, він вже не мав надії повернутися до активної зовнішньополітичної діяльності. Спочатку президент США Улісіс Грант (1822–1885) ще мав наміри відправити його послом до Аргентини. Проте цьому на заваді став впливовий сенатор від штату Пенсільванія Саймон Камерон (1799–1889), який у той час очолював комітет із зовнішньої політики [Леонард 1998, 100].

І все ж таки Лежандр не залишав надії реалізувати свої ідеї. У жовтні 1872 року він прибув до Японії та знайшов підтримку у Де Лонга, який рекомендував колишнього консула міністру Окубо Тосіміті. Американця було призначено на посаду заступника міністра іноземних справ, і він став першим іноземцем, який отримав державну посаду в Японії. Найголовнішим його завданням стала організація японської дипломатичної місії в Пекін із метою вирішення інциденту, пов'язаного із загибеллю японських підданих від рук тайванських аборигенів у 1871 році [Деннет 1922, 440].

З самого початку своєї служби Лежандр наполягав на проведенні військової експедиції на Тайвань, запевняючи японське керівництво, що це не призведе до масштабного конфлікту з Маньчжурською імперією, оскільки Китай не має юрисдикції в тій частині острова, де були вбиті рибалки з Рюкю [Деннет 1922, 440].

Більш того, Лежандр наполягав на тому, щоб очолити військову експедицію, а в разі, якщо японці мають намір залишитися на Формозі, він розраховував стати губернатором.

Імовірно, що саме в цей період Лежандр здійснив нову місію на Тайвань. Цей факт досить слабо відображений у науковій літературі. Про цей візит, що мав розвідувальний характер, згадував американський журналіст Едвард Хауз (1858–1938), який тоді перебував у Японії в якості кореспондента газети “Трибун”. У своїх статтях, в яких він висвітлював подробиці японської військової експедиції на Формозу, він відзначив, що ще на шляху з Амою до Японії Лежандр відвідав Тайвань, де зустрівся з вождем Ток-е-током. Той заявив, що підконтрольні йому тубільні племена не мають ніякого відношення до вбивства рибалок із Рюкю. Більш того, він звинуватив у розправі китайців, можливо, розраховуючи спровокувати конфлікт між Японією та Цинською імперією [Хаус 1888, 1].

У березні 1873 року японська дипломатична місія на чолі із Соєдзімою Танеомі (1828–1905) прибула в Тяньцзінь для переговорів із китайським імперським керівництвом. Переговори тривали до липня 1873 року та закінчилися безрезультатно. Японці намагалися добитися вирішення одразу кількох питань: встановлення своєї влади на островах Рюкю, суверенітету Кореї та дозволу на проведення військової експедиції на Тайвань [Деннет 1922, 440]. Також у Китай прибув і Лежандр, який продовжував консультувати японців.

Одночасно з початком переговорів японські дипломати встановили тісні контакти з американськими представниками в Китаї. Вони намагалися забезпечити собі підтримку США, у свою чергу, обіцяючи натомість встановлення вигідних умов для комерційної діяльності. Так, у своєму листі державному секретареві Гамільтону Фішу (1808–1893) від 13 липня 1873 року американський посол у Пекіні Фредерік Лоу повідомляв, що регулярно зустрічається з японським посланцем – “настільки часто, наскільки йому дозволяє здоров’я”. Найбільш важливим питанням, яке обговорювали дипломати, була організація військової експедиції на Формозу. У разі її проведення, як обіцяли японці, острів не тільки звільниться від небезпеки з боку “диких та напівцивілізованих племен”, але й буде відкритий для іноземної торгівлі [Державний секретаріат США 1873–1874, 187].

До Фіша звертався і Де Лонг, намагаючись добитися від Білого Дому згоди на підтримку Японії у конфлікті з Китаєм. Зокрема, 6 листопада 1873 року він повідомив державного секретаря, що у зв’язку з можливою військовою експедицією на Формозу, він запросив Лежандра залишитися в Японії, оскільки “інформація, яку він має про острів та його мешканців, є вельми важливою з точки зору успіху цього заходу” [Державний секретаріат США 1873–1874, 554].

Проте Фіш не поспішав із згодою. У своєму листі Де Лонгу від 18 грудня 1873 року він писав: “Ви згадували про ворожі дії до японських громадян на Формозі. Ця інформація була отримана Вами від консула США в Амої, містера Лежандра та доведена до японського уряду. Проте не маючи точних даних про те, що буде зроблено японським урядом, я не можу схвалити Ваші дії без більш детального вивчення цієї проблеми” [Державний секретаріат США 1873–1874, 564].

Аналіз офіційних документів зовнішньої політики США періоду, що вивчається, дозволяє стверджувати, що Білий Дім не погоджувався на реалізацію експансивних планів щодо Тайваню, намагаючись зберегти добрі стосунки із Цинською імперією. Так, 7 грудня 1873 року президент США Улісіс Грант (1822–1885) у своєму посланні Конгресу заявляв: “Ми намагаємося зберегти дружні відносини з Китаєм. Водночас, в нас викликає занепокоєння загроза військових дій між Китаєм та Японією у зв’язку з можливою висадкою японських військ на острів Формоза... Внаслідок того, що окремі громадяни Сполучених Штатів беруть участь у цьому конфлікті, нашим завданням є підтримання строгого нейтралітету в разі початку військових дій та запобігання порушенню закону з боку наших громадян” [Державний секретаріат США 1874–1875, 4].

Участь американців у військових діях почала турбувати Білий Дім із травня 1874 року, коли почалося вторгнення японської армії на Тайвань. І для цього були причини. Активну участь у процесі перевезення військ узяв Лежандр. Для транспортування експедиційного корпусу він найняв англійський корабель “Йоркшир” та пароплав “Нью Йорк”. Крім того, він вмовив японське командування, щоб похід очолили американські військові спеціалісти. Зокрема, в якості радника з військово-морських питань було запрошено капітана Дугласа Касселя, який служив на кораблі “Ашелот”, на якому Лежандр вирушив до Тайваню, ще у 1867 році, під час вирішення конфлікту, пов’язаного із загибеллю барку “Ровер”. Також в японській експедиції взяв участь лейтенант Джеймс Р. Уоссон (1855–913), якого було призначено полковником японської армії [Хаус 1888, 10].

Обставини, за яких ці американці опинилися на японській службі, підтверджують той факт, що незважаючи на офіційні заяви про нейтралітет у військовому конфлікті, американський уряд, все ж таки, намагався грати певну роль у подіях, що відбувалися на Формозі. Так, Д. Кассель, який у той час перебував на дійсній службі у військово-морському флоті США, звернувся до військового міністра із проханням про відпустку. І чиновник дозволив своєму підлеглому взяти участь у японській експедиції, імовірно, знаючи про те, яку позицію із приводу конфлікту займав офіційний Вашингтон [Хаус 1874, 10].

Крім того, до походу залучили і Е. Хауза, який став першим американським журналістом, що взяв участь в японській військовій операції. Він став справжнім апологетом тих ідей, які висловлювали “яструби”, та намагався донести до своїх читачів думку про важливість зусиль Токіо, спрямованих на покарання аборигенів. “Країна, що тільки вчора увійшла до родини народів, щоб сьогодні організувати дорогу та важку експедицію на далекий берег, і не для того, щоб показати власну велич або продемонструвати свою силу протидіючий державі, але в інтересах всього людства... Все це є ознакою того, що Японія зрозуміла справжній дух сучасної міжнародної політики” [Хаус 1874, 11], – писав він.

Перебуваючи у складі японських експедиційних сил і неформально керуючи операцією, Уоссон і Кассель діяли досить обережно, намагаючись не тільки покарати дикунів, але і вступити з ними в переговори. Так, 21 травня 1874 року, вони, без охорони, пішли в бік поселення аборигенів. Імовірно, між ними та вождем племені існувала певна домовленість про зустріч. Проте на встановленому місці нікого не було, і тоді американці хоробро пішли в табір тубільців [Державний секретаріат США 1874–1875, 315].

Врешті-решт, їм вдалося знайти вождя, і переговори почалися. Вони тривали протягом трьох днів, коли сторонам вдалося дійти до певної домовленості. Від імені японського уряду, Кассель обіцяв племенам місцевих аборигенів захист, в обмін на співробітництво. Гарантією захисту від нападу військ мали бути японські прапори, які американець почав роздавати одразу після укладання угоди.

У свою чергу, вождь місцевих аборигенів брав на себе зобов’язання не чинити опір висадці японських військ на південному березі Тайваню.

За думкою американського вченого Р. Ескілдсена, цей договір по-різному трактувався кожною зі сторін, що його уклали. Тубільці не сприймали японський прапор як символ їхньої покори, а лише як сигнал, який свідчив про їхню лояльність до прибульців. У свою чергу, японська влада вважала, що в разі, якщо дикуни вивішували їхній національний прапор, це означало, що вони визнавали владу Токіо [Ескілдсен].

А для американців сама наявність договору означала, що тубільці діють як суверенна сила, не пов'язана з Китаєм, що лише підтверджувало ідею їхнього покровителя Лежандра про те, що Цинська династія не мала ніякої юрисдикції над територією, яку населяли аборигени.

Участь американських громадян у японській експедиції на Тайвань не залишилася непоміченою у Пекіні. У травні 1874 року китайські чиновники висловили протест із цього приводу представнику США Самюелю Вілсону (1812–1884). У своїй депеші на ім'я державного секретаря Фіша від 29 травня 1874 року він писав: “китайські урядовці висловили невдоволення стосовно висадки японців на Формозі та участі в ній американських службовців. Вони розглядають це як порушення Статті I Тяньцзінського договору і вважають цей акт проголошенням війни. Як Сполучені Штати дозволяють своїм громадянам допомагати Японії, якщо ця країна діє несправедливо та жорстоко стосовно Китаю? – заявляють вони” [Державний секретаріат США 1874–1875, 225].

У відповідь, Вілсон заявив, що американці, що пішли на військову службу до японців, роблять це на свій страх і ризик, і американський уряд не мав би претензій у разі їхньої загибелі, оскільки їхні дії розцінюються як ворожі стосовно Китаю [Державний секретаріат США 1874–1875, 225]. Крім того, посол відзначив, що не відкидає можливості участі американських громадян у військових діях проти Японії на боці китайської армії. Він наполягав на тому, що це досить загально поширена практика в західному світі та нагадав про участь іноземців у розгромі повстання тайпінів.

Також він вказав на те, що Лежандр (діяльність якого найбільш непокоїла китайців) вже не обіймає ніякої офіційної посади, і його дії ніяким чином не пов'язані з Білим Домом. Що ж стосується Касселля і Уоссона, то Вілсон відзначив, що не бачить в їхній діяльності жодної загрози для Китаю [Державний секретаріат США 1874–1875, 225].

У своїй відповіді від 24 липня 1874 року Фіш схвалив дії посла в Пекіні, заявивши, що “у разі загибелі американських громадян у нецивілізованій війні уряд Сполучених Штатів не має претензій. Проте в разі потрапляння їх у полон, необхідно вимагати

ставлення до них згідно із законами цивілізованого світу” [Державний секретаріат США 1874–1875, 303].

Проте скандал між Цинською імперією та Сполученими Штатами із приводу участі американців у японо-китайському конфлікті продовжував наростати. 27 травня до американського консула в Амої Джозефа Хендерсона із протестом звернувся місцевий губернатор, який заявив: “Кожен раз, коли одна країна йде війною проти іншої, іноземним державам не дозволяється таємно допомагати одній із них. Тепер мені дають зрозуміти, що японці найняли іноземні кораблі для того, щоб перевести своїх солдатів та амуніцію. І я, намагаючись зберегти суспільні інтереси, вимагаю від Вас розслідування цього питання” [Державний секретаріат США 1874–1875, 312].

Бажаючи показати свою добру волю, у травні 1874 року Хендерсон наказав заарештувати Лежандра та відправити його до Шанхаю [Денуєт 1922, 442]. Його звинуватили у порушенні закону про державний нейтралітет [Державний секретаріат США 1874–1875, 303]. Цей крок був схвалений Фішем, оскільки “показав китайцям наше бажання слідувати умовам та принципам укладених угод” [Державний секретаріат США 1874–1875, 303].

8 серпня 1874 року Лежандр написав протест проти свого арешту. “Обраний урядом Японії для того, щоб представляти його в південному Китаї в якості спеціального уповноваженого у справі підтримання миру, я рішуче виступаю проти насилля з боку представників Сполучених Штатів в Амої, яке полягає у позбавленні мене волі та порушенні моєї гідності...” [Державний секретаріат США 1874–1875, 310], – з обуренням писав він. Він наполягав на тому, що обіймаючи офіційну посаду в японському уряді, він має певні привілеї, які мають поважати Сполучені Штати та всі цивілізовані країни. Крім того, він нагадував про окремий пункт американо-японського договору від 1858 року, в якому громадянам Сполучених Штатів надавалося право служити Японії в якості військових спеціалістів, якщо це не шкодить інтересам другої сторони. “Японія може знаходитися у стані війни з будь-якою державою, дружньою Сполученим Штатам, проте я не вважаю, що ця умова забороняє їй наймати американських громадян в якості військових чи військово-морських спеціалістів” [Державний секретаріат США 1874–1875, 310], – писав він.

Проте доводи Лежандра залишилися поза увагою американських урядовців. Його було відсторонено від активної участі в подіях, пов'язаних із японською експедицією на Тайвань. Лише у 1875 році йому вдалося повернутися до Токіо, де він був нагороджений орденом Сонця, що сходить. Він став першим кавалером цієї нагороди іноземного походження.

Проте арешт Лежандра став тільки першим кроком. Під тиском китайської влади, уряд США, а також американська дипломатична служба, робили все для того, щоб відсторонити своїх громадян від участі у військовому конфлікті на Формозі. Так, у своїй депеші у Вашингтон, від 3 липня 1874 року, Хендерсон повідомляв, що мав бесіду з “китайським таотаєм”, який заявив, що “японська військова експедиція була організована американцями”. У відповідь на це звинувачення, американський дипломат заявив, що “не має чіткої інформації, що американці беруть участь у конфлікті, окрім як у ролі спостерігачів” [Державний секретаріат США 1874–1875, 311]. Проте він пообіцяв розібратися в цьому питанні.

Через два дні Хендерсон також отримав листа від секретаря-перекладача американського посольства в Пекіні Семюеля Вільямса (1812–1884), в якому той писав: “Сер, мені достовірно відомо, що два американських громадянина, Дуглас Кессель і Джеймс Уоссон, фактично залучені до японської експедиції, направленої японським урядом до Формози... Ви маєте попередити їх, що вони порушують мир, що існує між Сполученими Штатами та Китаєм, та вимагати від них, щоб вони утрималися від таких дій під загрозою штрафу та арешту” [Державний секретаріат США 1874–1875, 321].

Виконуючи завдання, Хендерсон звернувся до капітана військового корабля “Монокейсі” Альберта Каутца (1839–1907) із проханням вирушити до Тайваню з метою отримання інформації про участь американських громадян у конфлікті. У інструкціях Каутцу консул повідомляв, що “отримав офіційну депешу від китайських чиновників..., в якій вони просять перешкодити тому, щоб громадяни Сполучених Штатів брали участь у військовій операції японців на острові... Я вважаю, що немає сумнівів, що американці, зайняті цією справою, діють проти законів. І тому я прошу вас допомоги в тому, щоб переконати американців дотри-

муватися нейтралітету” [Державний секретаріат США 1874–1875, 318].

У свою чергу, Каутз заявив, що направив телеграфом прохання Хендерсона до командувача військово-морськими силами Сполучених Штатів в Азії і чекає відповіді. Врешті-решт, після схвалення командуванням, 27 липня 1874 року, “Монокейсі” вирушив до берегів Тайваню. Капітану корабля було наказано спостерігати за ходом військової операції, а також він мав переконати громадян США дотримуватися строгого нейтралітету. Для цього Хендерсон склав ноту, в якій він відзначив: “я закликаю громадян Сполучених Штатів утриматися від недружніх дій стосовно китайського уряду, які порушують існуючі закони та договори. Кожний громадянин, який відмовиться виконувати положення цієї ноти, втратить захист американського уряду” [Державний секретаріат США 1874–1875, 318].

І хоча експедиція Каутза не досягла конкретних результатів – американці залишилися на службі японського уряду, – тим не менш, Хендерсон оцінював свої дії як власну дипломатичну перемогу. Він вважав, що плавання “Монокейсі” до тайванських берегів продемонструвало маньчжурам бажання Сполучених Штатів залагодити суперечності і відкривало нові можливості для подальшого діалогу. У своєму листі заступнику Державного секретаря Бенкрофту Девісу (1822–1907), від 23 липня 1874 року, консул писав: “19 липня мене відвідав намісник провінції Фучжоу... Його завданням було подякувати мені за дружність, проявлену мною у питанні, пов’язаному із участю американців в японській експедиції на Формозу. Надалі вони просили мене донести їхні миролюбні наміри до японського командування” [Державний секретаріат США 1874–1875, 320]. Імовірно, що мова йшла про спроби китайської влади дізнатися про можливість мирних переговорів, і Хендерсон вже бачив себе в ролі арбітра в японо-китайських переговорах.

Проте відповідь держсекретаря Фіша на ініціативи консула в Амої була негативною та досить жорсткою. 26 серпня 1874 року він написав послу в Китаї Джорджу Стюарду (1840–1910), в якому зазначав: “Сер, відділ (Державний департамент. – *О. Н.*) отримав листа пана Хендерсона, а також його кореспонденцію, стосовно його участі у врегулюванні конфлікту, пов’язаного із вторгненням

японських військ на Формозу... Відділ вважає, що консул бере на себе повноваження посла... Не має ніякої вигоди від втручання консула. Звичайно, достатньо очевидно, що китайський уряд намагається отримати підтримку державного службовця Сполучених Штатів, добиваючись виводу японців з Формози. Проте, ці питання не є частиною консульських обов'язків" [Державний секретаріат США 1874–1875, 334].

При цьому виникає питання, чому дії Хендерсона були розкритиковані Вашингтоном, хоча, на перший погляд, здається, що консул досить успішно виконував всі інструкції, які надходили звітти. Імовірно, що Білий Дім побачив у ініціативах свого підлеглого порушення нейтралітету, якого намагався дотримуватися в японо-китайському конфлікті навколо Тайваню. Якщо Лежандр та його послідовники намагалися діяти в інтересах Токіо, то Хендерсон зайняв явно прокитайську позицію, що також вважалося невігідним.

У серпні 1874 року до Пекіну прибуло посольство на чолі з Окубо Тосіміті (1830–1878), метою якого було залагодження конфлікту навколо Тайваню. Японці вимагали компенсації збитків, яких зазнали в цій кампанії, в обмін на припинення військових дій [Масаказу 1964, 120]. На цих переговорах Вашингтон, дотримуючись політики нейтралітету, виступив єдиним фронтом із Великобританією. Представник "Туманного Альбіону" – сер Томас Уайд (1818–1895) – вважав, що поглиблення конфлікту між Китаєм та Японією може поставити під загрозу торговельні позиції західних держав у далекосхідному регіоні. Саме тому він виступив посередником у переговорах, домагаючись мирного вирішення ситуації навколо Формози. Врешті-решт, результатом його зусиль стало підписання в жовтні 1874 року японо-китайського договору, згідно з яким маньчжурський уряд виплачував Токіо компенсацію у розмірі 500 тисяч таєлів. У свою чергу, японські війська виводилися з Формози.

Таким чином, у першій половині XIX століття черговий проєкт залучення Тайваню для реалізації американських комерційних та стратегічних інтересів на Далекому Сході зазнав краху. Незважаючи на всі зусилля, прибічникам колонізації острова, на цей раз за допомогою японської зброї, не вдалося добитися підтримки від Білого Дому, який не хотів конфлікту з Цинською імперією. Адміністрація президента У. Гранта, зберігаючи ней-

тралітет, повністю відсторонилася від конфлікту, вважаючи, що саме така позиція не загрожує інтересам США в далекосхідному регіоні. Подальша політика Вашингтона відносно Формози буде проаналізована в наступних статтях.

ЛІТЕРАТУРА

Набока А. В. Политика США в отношении Тайваня в конце 60-х годов XIX века / А. В. Набока. Общество и государство в Китае. Выпуск 6. Том 2. Москва, 2012.

Тодер Ф. А. Тайвань и его история (XIX в.) / Тодер Ф. А. Москва, 1978.

Dennet T. Americans in Eastern Asia / T. Dennet. New-York, 1922.

House E. Formosa: Japanese expedition against the island pirates / E. House. New York Herald. 24 June. 1874.

House E. H. The Japanese expedition to Formosa / E. H. House. W.: Belford, Clark and Co. 1888.

Eskildsen R. Of Civilization and Savages: The Mimetic Imperialism of Japan's 1874 Expedition to Taiwan. Електронний ресурс / R. Eskildsen // Режим доступу: <http://www.historycooperative.org/journals/ahr/107.2/ah0202000388.html>.

Huffman J. A Yankee in Meiji Japan: The Crusading Journalist Edward H. House / J. Huffman. Oxford.: Rovman & Littlefield Publishers, Inc, 2003.

Leonard J. Spoilsman in a "Flowery Fairy land": Development of the US legation in Japan, 1859–1906 / J. Leonard. Ohio.: The Kent State Univ. Press, 1998. 368 p.

Masakazu Iwata. Okubo Tashimichi: The Bismarck of Japan / Masakazu Iwata. Univ. of California Press, 1964.

Norihito Mizuno. Qing Chins Reaction to the 1874 Japanese Expedition to Taiwanese Aboriginal Territories / Norihito Mizuno. Sino-Japanese Studies, 2009. Volume 16, Article 8.

United States Department of State. Executive documents printed by order of the House of Representatives. 1873–1874. U.S. Government Printing Office, 1873–1874.

United States Department of State. Executive documents printed by order of the House of Representatives. 1874–1875. U.S. Government Printing Office, 1874–1875.